

Dobré mravy

Využívání subjektivních práv nemůže být v rozporu s dobrými mravy, byť by mělo přimět jiného k jednání v souladu s vůlí toho, kdo těchto subjektivních práv využívá.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Odo 1192/2003, ze dne 12.2.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce P. S., zastoupeného, advokátem, proti žalované M. I., zastoupené, advokátem, o určení vlastnictví k nemovitostem, vedené u Okresního soudu Praha - východ pod sp. zn. 3 C 200/2000, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 9. ledna 2003, č. j. 24 Co 463/2002-123, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Žalobce se domáhal určení, že je vlastníkem nemovitostí, které žalované v roce 1998 daroval. Žalobu odůvodnil tím, že žalovaná se vůči němu chovala v hrubém rozporu s dobrými mravy, a proto ji vyzval k vrácení daru, v důsledku čehož opětovně nabyl vlastnictví k předmětným nemovitostem.

Okresní soud Praha - východ rozsudkem ze dne 12. 2. 2002, č. j. 3 C 200/2000-95, žalobě vyhověl, když určil, že žalobce je vlastníkem objektu bydlení čp. 234 N., na pozemku č. parc. 1405 - zastavěná plocha a pozemku č. parc. 1405 o výměře 255 m² - zastavěná plocha a pozemku č. parc. 1406/1 o výměře 645 m² - zahrada, v katastrálním území J., vše zapsáno u Katastrálního úřadu P. - v., na listu vlastnictví č. 121 pro katastrální území J. (dále opět jen „předmětné nemovitosti“); současně rozhodl o nákladech řízení. Vycházel ze zjištění, že žalobce darovací smlouvou ze dne 27. 10. 1998 daroval tehdy nezletilé žalované - dceři své tehdejší manželky O. S., nar. ... - předmětné nemovitosti; touto smlouvou bylo současně žalobci zřízeno právo bezplatného doživotního užívání celého darovaného domu čp. 234 i darovaných pozemků s tím, že žalovaná není povinna nést náklady na jejich udržování a opravu. Darovací smlouva byla uzavřena poté, kdy babička žalované půjčila žalobci finanční částku 200 000 Kč, kterou potřeboval na vypořádání majetkových vztahů s předchozí manželkou a trvala na záruce ve formě převodu nemovitostí na žalovanou. Po určité době od rozvodu manželství žalobce s matkou žalované se vztahy mezi účastníky zhoršily a žalobce začal žalované i její matce bránit v užívání nemovitostí tím, že vyměnil zámky od domu. Matka tehdy nezletilé žalované coby její zákonný zástupce proto podala na žalobce trestní oznámení pro spáchání trestného činu spočívajícího v neoprávněném zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru. Žalovaná, která byla v rámci vyšetřování vyslechnuta jako vlastníka předmětných nemovitostí, s trestním stíháním žalobce souhlasila; toto trestní stíhání bylo zastaveno s odůvodněním, že skutek, pro nějž byl žalobce stíhán, není trestným činem. Dále vzal soud prvního stupně za prokázané, že žalovaná hrozila žalobci, že předmětné nemovitosti prodá svému příteli, který si s ním poradí. Přípisem ze dne 21. 9. 2000 žalobce vyzval žalovanou k vrácení předmětných nemovitostí. Na základě takto zjištěného skutkového stavu soud prvního stupně - poté, kdy dospěl k závěru, že žalobci svědčí naléhavý právní zájem na určení vlastnictví k předmětným nemovitostem, neboť po výzvě k jejich vrácení je jeho právní postavení ve vztahu k nim nejisté - z hlediska meritorního posouzení žaloby uzavřel, že jednání žalované, která je vůči žalobci cizí osobou a dostalo se jí od žalobce majetku značné hodnoty, lze kvalifikovat jako hrubé porušení dobrých mravů a žalobce se oprávněně domáhal vrácení daru.

K odvolání žalované Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 9. 1. 2003, č.j. 24 Co 463/2002-123, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů. Vycházejí ze skutkových zjištění soudu prvního stupně odvolací soud na rozdíl od soudu prvního stupně dospěl k závěru, že skutková podstata ustanovení § 630 občanského zákoníku nebyla v posuzovaném případě naplněna, když zjištěné skutečnosti nepostačují k závěru, že žalovaná by se vůči žalobci chovala tak, že hrubě porušuje dobré mravy. Při rozhodování přihlédl zejména k tomu, že žalovaná nebyla iniciátorem trestního oznámení, ač s ním následně souhlasila, a že jako laik v oboru práva se mohla domnívat, že trestní oznámení je důvodné. Vzal v potaz i skutečnost,

že výrok adresovaný žalobci o případném prodeji darovaných nemovitostí učinila žalovaná za určité konfliktní situace, jež měla původ ve sporu mezi žalobcem a matkou a babičkou žalované. Navíc připomněl, že z obecného hlediska je právo vlastníka disponovat se svým majetkem nezpochybnitelné.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Vytýká odvolacímu soudu, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, dospěl-li k závěru, že chování žalované vůči žalobci nelze kvalifikovat jako hrubé porušení dobrých mravů. Namítá, že vědomou bezdůvodnost podaného trestního oznámení nelze zlehčit odkazem na skutečnost, že je žalovaná právním laikem a mohla se domnívat, že jako vlastníka předmětných nemovitostí je může rovněž užívat. Takový závěr by podle žalobce vedl k tomu, že by každý mohl jednat v rozporu s právními předpisy s odkazem na to, že si této skutečnosti jako osoba práva neznalá nebyl vědom. Žalobce je přesvědčen, že trestní oznámení bylo podáno vědomě a jeho smyslem bylo žalobce zastrašit a přimět ho, aby umožnil žalované užívat předmětné nemovitosti. Oporu v provedeném dokazování nemá závěr odvolacího soudu, že žalovaná trestní oznámení na žalobce neiniciovala. Matka žalované podávala trestní oznámení jako zákonná zástupkyně žalované, která tento úkon schválila a jednání matky žalované je tak třeba považovat za jednání žalované. Byť byla žalovaná skutečně oprávněna předmětné nemovitosti prodat, soud při posouzení hrozby žalované z hlediska naplnění hrubého porušení dobrých mravů odhlédl od skutečnosti, k jakému účelu měla tato oprávněná dispozice sloužit. S odkazem na uvedené důvody žalobce navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů - dále jen „o. s. ř.“) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno včas k tomu oprávněným subjektem (žalobcem) řádně zastoupeným advokátem (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 1 o. s. ř.), a že jde o rozsudek, proti němuž je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadený rozsudek bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a neshledal dovolání opodstatněným.

Podle ustanovení § 630 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů - dále jen „ObčZ“, se dárce může domáhat vrácení daru, jestliže se obdarovaný chová k němu nebo členům jeho rodiny tak, že tím hrubě porušuje dobré mravy.

Podle citovaného zákonného ustanovení právní vztah z darování zaniká na základě kvalifikovaného porušení dobrých mravů chováním obdarovaného vůči dárce, popř. členům jeho rodiny, a dále na základě jednostranného právního úkonu dárce vůči obdarovanému, kterým se domáhá vrácení daru. Právo na vrácení daru vzniká dárce okamžikem jednání obdarovaného, který svým chováním hrubě porušil dobré mravy.

Při právním posouzení je třeba vycházet z toho, že předpokladem úspěšného uplatnění práva dárce není jakékoliv nevhodné chování obdarovaného nebo pouhý nevděk, ale takové chování, které s ohledem na všechny okolnosti konkrétního případu lze kvalifikovat jako hrubé porušení dobrých mravů. Obvykle jde o porušení značné intenzity nebo o porušování soustavné, a to ať už fyzickým násilím, hrubými urážkami, neposkytnutím potřebné pomoci apod. Ne každé chování, které není v souladu se společensky uznávanými pravidly slušného chování ve vzájemných vztazích mezi lidmi, naplňuje znaky ustanovení § 630 ObčZ; předpokladem aplikace tohoto ustanovení je kvalifikované porušení morálních pravidel konkrétním chováním obdarovaného, jehož stupeň závažnosti je hodnocen podle objektivních kritérií, a nikoliv jen podle subjektivního názoru dárce.

V posuzované věci dovozuje dovolatel porušení dobrých mravů v první řadě ze skutečnosti, že byl z popudu žalované vystaven trestnímu stíhání, ačkoli trestní oznámení bylo zjevně bezdůvodné, o čemž svědčí sama skutečnost, že trestní stíhání bylo následně zastaveno.

Především lze konstatovat, že odvolací soud nepochybil, dovodil-li, že žalovaná podání trestního oznámení na žalobce neiniciovala. Z provedených důkazů nezpochybnitelně vyplynulo (a ostatně ani žalobce toto zjištění nepopírá), že to byla matka tehdy nezletilá žalovaná, kdo učinil trestní oznámení na Policii ČR a nikoli sama žalovaná. Argument žalobce, že jednání matky žalované je třeba považovat za jednání žalované, neboť matka žalované vystupovala coby zákonná zástupkyně žalované a žalovaná její počin schvalovala, nelze akceptovat; naplňovalo-li by předmětné trestní oznámení znaky skutkové podstaty trestného činu krivého obvinění (srov. § 174 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů), nepochybně by pachatelem uvedeného trestného činu byla matka žalované, byť by při podání trestního oznámení jednala jako zákonný zástupce nezletilá žalovaná a hájila její zájmy. Obdobně nelze jednání matky žalované spočívající v podání trestního oznámení na žalobce přičíst žalované a dovozovat z něj, že jím žalovaná porušila dobré mravy. Kriteriem hrubého rozporu s dobrými mravy lze poměřovat pouze jednání, kterého se žalovaná vůči žalobci sama dopustila. V souvislosti s podaným trestním oznámením jednala žalovaná proti zájmům žalobce výlučně tím, že na okresním úřadě vyšetřování Policie ČR vyslovila s případným trestním stíháním žalobce

souhlas, resp. že zde do protokolu o výsledku jako svědek uvedla, že matku nechala podat trestní oznámení v domněnku, že na to má právo. Sluší se však připomenout, že z hlediska přijetí a projednatelnosti trestního oznámení byl souhlas tehdy nezletilé žalované zcela irelevantní (tzn. že i přes nesouhlas žalované by se orgány činné v trestním řízení musely podáním O. S. zabývat). Lze proto souhlasit s odvolacím soudem, že postoj, který žalovaná zaujala vůči své matce a žalobci při jejich názorovém střetu, skutkovou podstatu § 630 ObčZ nenaplnuje. Žalovaná byla jako nezletilá pod vlivem své matky, s níž v té době sdílela domácnost, a byla zasvěcena do jejich neshod se žalobcem ohledně předmětných nemovitostí. I dovolací soud má za to, že schvalovala-li žalovaná jednání své matky hájící její zájmy proti žalobci, lze v jejím jednání nezletilého dítěte, citově i materiálně závislého na svém rodiči, jen obtížně hledat rozpor s dobrými mravy, natož rozpor takové intenzity, aby jím byl naplněn předpoklad vrácení daru spočívající v chování hrubě se přičícím dobrým mravům.

Druhou skutečností, z níž žalobce dovozuje, že se vůči němu žalovaná zachovala v hrubém rozporu s dobrými mravy, je událost, při níž žalovaná žalobci sdělila, že předmětné nemovitosti prodá svému příteli, který si s ním již „poradí“. I v tomto směru lze přisvědčit odvolacímu soudu, že takový počín žalované nelze označit za porušení dobrých mravů, které by odůvodnilo vrácení daru ve smyslu ustanovení § 630 ObčZ, neboť je nezadatelným právem žalované s předmětnými nemovitostmi disponovat (tedy eventuelně je i prodat). Rovněž dovolací soud má za to, že zmíněné prohlášení žalované, jehož smyslem mohla být i snaha přimět žalobce k tomu, aby změnil svůj dosavadní postoj a opět umožnil žalované, a potažmo i její matce, užívání předmětných nemovitostí, nelze označit za amorální. Žalovaná žalobce pouze upozornila na právo, které jako výlučný vlastník věcí má, které není nikterak (tj. ani ze zákona, ani ze smlouvy) omezeno, a s jehož realizací měl a musel žalobce při převodu vlastnického práva počítat. Nutno přitom zdůraznit, že ani realizace práva žalované zcizit předmětné nemovitosti, nemohla právní poměry žalobce (jemuž svědčí doživotní právo nemovitosti užívat) změnit. Lze uzavřít, že ve využívání subjektivních práv žalované nelze spatřovat porušení dobrých mravů, byť mělo vzhledem k daným okolnostem zřejmě žalobce přinutit k jednání v souladu s vůlí žalované.

Odvolací soud tudíž nepochybil, dospěl-li k závěru, že žalovaná se vůči žalobci nechovala v hrubém rozporu s dobrými mravy a že předpoklady pro vrácení daru podle ustanovení § 630 ObčZ naplněny nebyly.

Zamítl-li odvolací soud žalobu poté, kdy zavřel, že žalovaná je nadále vlastníkem předmětných nemovitostí, je rozsudek odvolacího soudu z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný. Za situace, kdy nebylo zjištěno (a ani žalobcem tvrzeno), že rozsudek odvolacího soudu je postižen některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a/ a b/ a § 229 odst. 3 o. s. ř. nebo jinou vadou řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), k nimž je dovolací soud povinen přihlídnout, i když nebyly v dovolání uplatněny (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky dovolání žalobce podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)